

УДК 338.439.02

Дорош-Кізім М.М., к.е.н, доцент

Дадак О.О., к.е.н, доцент

Гачек Т.С., к.е.н, доцент

Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. Протягом останніх трьох років Україна остаточно закріпила за собою статус світового лідера з виробництва та експорту аграрної продукції. І, як визнають експерти, попереду ще великий потенціал. Проте, одним із найголовніших досягнень останніх декількох років стало завоювання продовольчого ринку Європейського Союзу. Слідом за українськими зерновими на європейському ринку, на полицях європейських супермаркетів з'являються продукти харчування з позначкою «Зроблено в Україні». Європа зацікавлена у нашій продукції, але тут існують свої невід'ємні «правила гри».

Україні необхідно щонайменше 2-3 роки напруженої роботи, аби отримати вихід на європейський ринок по всіх видах продукції сільського господарства. І ця напружена робота включає як прийняття необхідних законодавчих актів, так і, насамперед, – вдосконалення вже існуючих бізнес-практик.

Ключові слова: сільське господарство, експортний потенціал, інноваційні технології, маркетинговий рік, якість продукції, інвестиційна привабливість, продовольчий ринок, національна економіка, світовий ринок, агропромисловий комплекс, фермерські господарства, імпорт, експорт, споживчий потенціал, продовольча проблема, інноваційна ідея, конкурентоспроможна продукція.

Постановка проблеми. За даними Державної служби статистики України у 2014 році прямі іноземні інвестиції у сільське, лісове та рибне господарство зросли на 15%, тоді як в економіку загалом – лише на 5%, і становлять 839,3 млн дол США.

Для успішного розв'язання завдань євроінтеграції агропромисловий комплекс України має достатньо передумов: багатий природно-ресурсний та експортний потенціал, вагомий людський капітал, поступово зростаючу інвестиційну привабливість, збережений уклад сільського життя та багатовікові традиції ведення сільського господарства.

Експортний потенціал української аграрної галузі – невичерпний, адже справжнім багатством нашої країни є 32 мільйони гектарів орних земель і третина світового запасу чорнозему. На сьогодні близько 25% валового внутрішнього продукту припадає на весь агропромисловий комплекс. Чудовий природний та людський ресурс – справжня перевага будь-якої держави. Важливо правильно розподілити наявний ресурс та забезпечити професійне управління та впровадження новітніх технологій.

Твердження, що Україна – житниця Європи, повністю доводиться об'ємами експорту українських зернових, які щороку зростають [2, с. 210-211].

На сьогоднішній день, можна сміливо декларувати нарощення експортного потенціалу у сфері сільського господарства. За спостереженнями та висновками експертів, даними індексу інвестиційної привабливості та, найголовніше, – мовою статистики, в Україні суттєво збільшився експорт сільськогосподарської продукції, у середньому, до 12 мільярдів доларів США.

Світова продовольча криза, зростання світових цін, девальвація гривні підвищила конкурентоспроможність українських товарів. Без сумніву, членство України у Світовій Організації Торгівлі протягом останніх років також має свої позитивні наслідки та вплив на збільшення експортного потенціалу. Виникли якісно нові соціально-економічні умови розвитку сільськогосподарського виробництва: змінилася економічне, інформаційне та правове середовище функціонування підприємств АПК. Зараз у них інша мета і завдання, інший характер діяльності, який все більше набуває форми бізнесу. З'явилися різноманітні за видами та організаційно-правовими формами підприємства. Змінився характер їх зв'язків і взаємовідносин між собою та іншими суб'єктами ринку. Після вступу України до СОТ частка сільськогосподарських товарів у загальному експорті товарів збільшилась до 20%

замість 12% до вступу. Для вітчизняних підприємств збільшуються можливості виходу на міжнародні ринки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність та необхідність вирішення проблеми експортного потенціалу країни знаходить своє відображення у численних наукових працях українських і зарубіжних вчених. Статті, монографії та наукові матеріали О.П. Катеринича, М.І. Сахацького, П.Т. Саблука, В.Г. Маслича, Ф.О. Ярошенка, Ю.М. Бондаренка, В.І. Богачова, Б.А. Мельника, С.М. Онисько, В.Г.Ткаченко й досі є постійним предметом для вивчення і заслуговують детального розгляду та подальшого обговорювання.

Формулювання цілей статті полягає в аналізі експортного потенціалу АПК України, виявлення основних ринків збуту продукції, а також у визначенні перспектив розвитку АПК України після підписання угоди про асоціацію з ЄС.

Виклад основного матеріалу. Агропромисловий сектор України з його основною складовою – сільським господарством є базисним та системоутворючим в національній економіці, формуючи фактори стійкості та незалежності держави, зокрема – продовольчу, економічну, екологічну та енергетичну безпеку держави. Саме він забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей економіки та стимулює надійне та ефективне функціонування ринку сільськогосподарської продукції і продовольства країни [1, с. 8-13].

Україна є лідером в експорті цілої низки сільгоспкультур (передусім зернових культур) і рослинних жирів (зокрема соняшникової олії). Вітчизняний агросектор зі значними експортним потенціалом може стати рушієм розвитку національної економіки, надаючи імпульс інвестиційному, технологічному та соціальному піднесенню України.

Окреслюючи основні тенденції в експорті сільськогосподарських культур, неможливо не помітити зростання поступу держави в експорті зерна, який щорічно збільшується.

Звертаючись до статистичних даних, можна констатувати, що експорт зернових стабільно збільшується (у структурі експорту з 20% до 28%), експорт жирів за останні роки

суттєво збільшився за рахунок соняшникової олії – з 20% до 27%, а також реекспорту пальмової олії до Росії.

Щодо експорту олійних культур, то збільшилися обсяги продажу за кордон насіння соняшнику через зниження експортних мит. Експорт сої зріс у 6 разів. Також можемо спостерігати зменшення обсягів продажу рапсу через нові вимоги ЄС.

Нагадаємо, що найбільше зернових Україна експортує до Євросоюзу. У 2014 році туди поставлено 7,7 мільйона тонн зерна. Найбільше рослинної олії Україна продає до Індії – 1,1 мільйона тонн, та до ЄС – 684 тисяч тонн. За обсягами продажу соняшникової олії у поточному маркетинговому році Україна посідає 1 місце у світі.

Якщо подивитися на географію експорту української сільськогосподарської продукції, то це, насамперед Єгипет, Марокко, Саудівська Аравія, Туреччина, куди продається зерно, соняшник та олія. До Білорусі та Казахстану експортуються товари з більш високою доданою вартістю [8, с. 63-73].

Сільськогосподарська продукція є однією з ключових позицій у зовнішньоторговельному товарообороті України, який за підсумками 2014 року становив 140,3 млрд дол. США [3]. Так, зовнішньоторговельний оборот сільгосппродукції України за 2014 рік склав 25,9 млрд дол. США або 18,5 % зовнішньоторговельного товарообороту України. При цьому, її експорт за вказаний період становив 17,3 млрд дол. США або 27,3 % від загального експорту товарів України; імпорт – 8,6 млрд дол. США або 11,2 % від загального товарного імпорту України; позитивне зовнішньоторговельне сальдо склало 8,8 млрд дол. США.

Вітчизняні аграрії забезпечили провідні позиції України на світових ринках сільськогосподарської продукції: за 2013-2014 маркетинговий рік за обсягами експорту соняшникової олії Україна посіла перше місце, зернових (пшениця, кукурудза, ячмінь) – друге, кукурудзи – третє, пшениці – шосте.

Країни ЄС є ключовими партнерами України у регіональній структурі товарообороту сільськогосподарської продукції за 2014 рік, частка яких становить 31,2 % (рис. 1). Найбільші частки у зовнішньоторговельному обороті між ЄС та Україною мають на-

ступні країни: Польща – 13,3 %, Іспанія – 12,4 %, Нідерланди – 11,7 %, Німеччина – 11,6 %, Італія – 11,4 %, Франція – 10,2 %, Бельгія – 4 %, Великобританія – 3,9 %, Португалія – 2,9 %, Угорщина – 2,7 % [9].

Бельгія – 4 %, Великобританія – 3,9 %, Португалія – 2,9 %, Угорщина – 2,7 % [9].

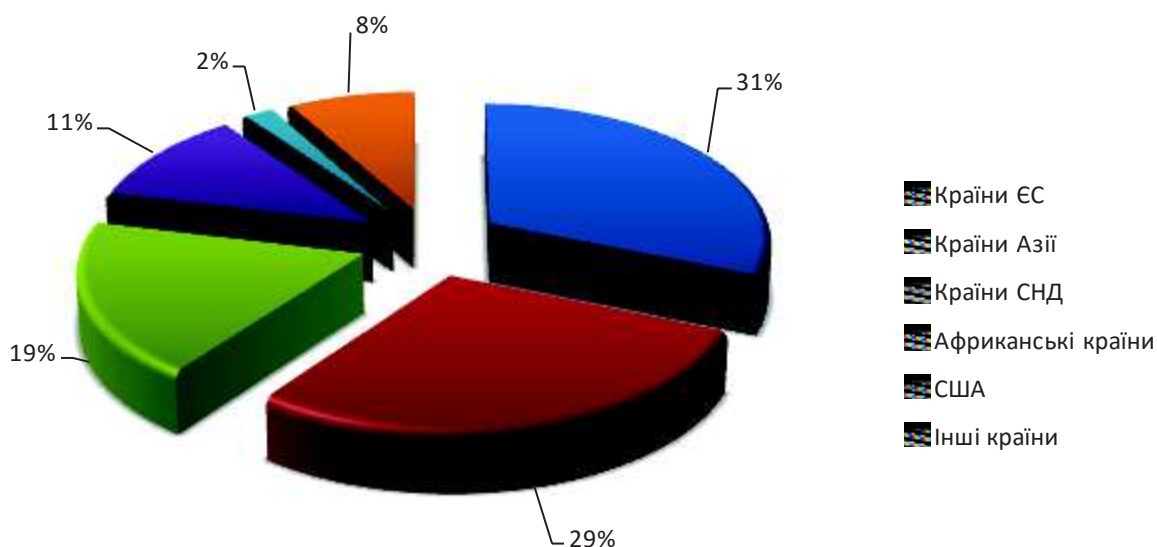

Рис. 1. Товарооборот сільськогосподарської продукції України у 2014 р.

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики та Міністерства аграрної політики та продовольства України

Ринки країн ЄС перебувають на другому місці у регіональній структурі експорту сільськогосподарської продукції України за 2014 рік із часткою в 27,4 % (або 4758,6 млн дол. США) (рис. 2). Найбільші обсяги в структурі експорту сільськогосподарської продукції України до країн ЄС займали зер-

нові злаки – 1,7 млрд дол. США; насіння олійних культур – 1,3 млрд дол. США; олія – 500,1 млн дол. США; залишки і відходи харчової промисловості – 497 млн дол. США; соки – 154,2 млн дол. США; плоди, горіхи та цедра – 82,5 млн дол. США [7, с. 38-46].

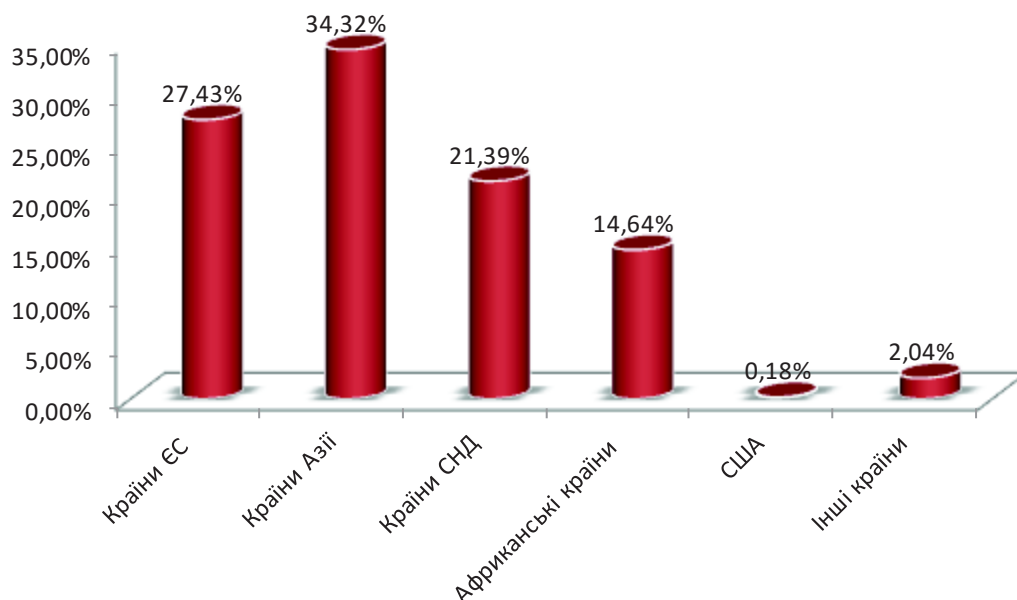

Рис. 2. Динаміка експорту сільськогосподарської продукції України у 2014 р.

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики та Міністерства аграрної політики та продовольства України

Країни ЄС є найбільшими імпортерами сільськогосподарської продукції до України, частка яких у регіональній структурі імпорту сільськогосподарської продукції за 2014 рік становила 39 % (рис. 3). Основними видами продукції імпорту були: інші різні харчові продукти (продукти для приготування соусів, екстракти та концентрати з чаю, кави або лате та ін.) – 380,2 млн дол. США; м'ясо та субпродукти – 304,4 млн дол. США; плоди, горіхи та цедра – 258,7 млн дол. США; зернові злаки – 221,3 млн дол. США; залишки та відходи харчової промисловості – 198,7 млн дол. США; какао-боби, продукти з них, шоколад – 150,6 млн дол. США; вироби із зерна і хлібних злаків – 124

млн дол. США; насіння олійних культур – 111,6 млн дол. США; риба, ракоподібні та молюски – 111,3 млн дол. США; продукти переробки овочів, плодів – 96,5 млн дол. США.

У рослинництві експортується переважно продукція товарної групи 10 «Зернові злаки», серед якої на частку кукурудзи у 2014 р. припадало 96,6 % (7 млн тонн). Експорт пшениці і суміші пшениці та жита до країн ЄС за 2014 рік становив 101 тис. тонн (1,4 % експорту зернових до країн ЄС), сорго зернового – 115,8 тис. тонн (1,6 %). На решту зернових культур припадало менш, ніж 0,5 % експорту зернових.

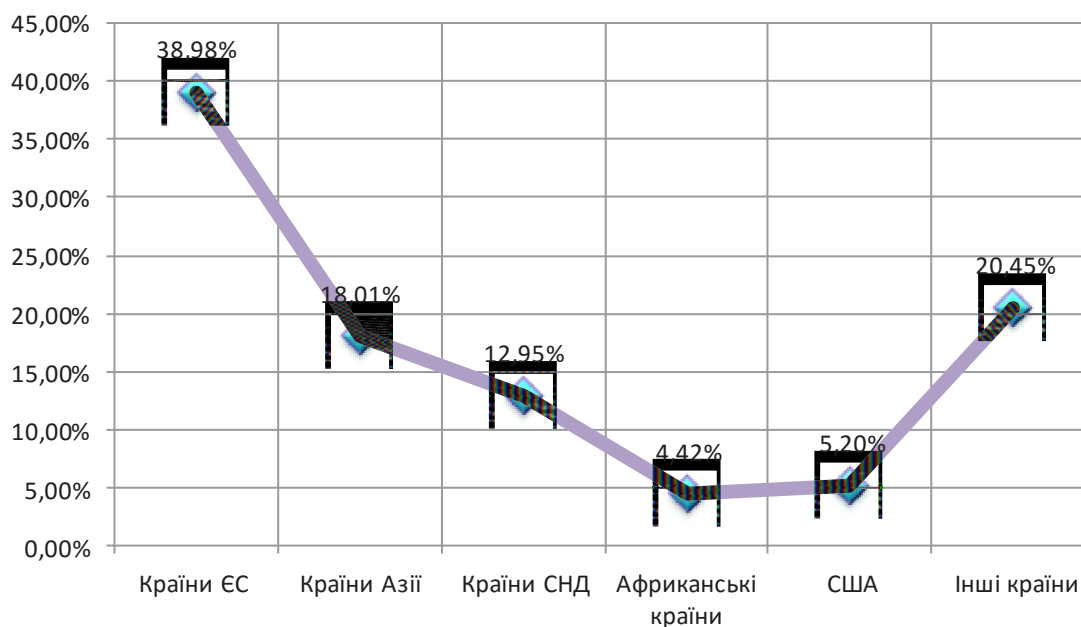

Рис. 3. Структура імпорту сільськогосподарської продукції в Україну у 2014 р.

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики та Міністерства аграрної політики та продовольства України

Угода про асоціацію між Україною та країнами ЄС встановлює обсяги квот на безмитні експортні поставки зернових культур з України з поступовим їх збільшенням протягом 5 років. Так, щорічна квота на ввезення пшениці до ЄС встановлена в розмірі 950 тис. тонн з поступовим збільшенням до 1 млн тонн, ячменю – 250 тис. тонн із збільшенням до 350 тис. тонн (у 2014 році було експортовано 7,3 тис. тонн), кукурудзи – 400 тис. тонн із збільшенням до 650 тис. тонн через 5 років. Незважаючи на встановлені обсяги квот на експорт зернових до країн

ЄС, необхідно відмітити низку особливостей регулювання ринку ЄС, які слід враховувати:

Кукурудза. В ЄС діє так зване «плаваюче мито»: якщо вартість кукурудзи на Чиказькій біржі становить понад 4 дол. США за бушель, експорт кукурудзи до країн ЄС здійснюється без мита, якщо менше або дорівнює 4 дол. США за бушель – імпортне мито на поставки кукурудзи понад квоту становить 94 євро за тону [4];

Пшениця. Країни ЄС імпортують українську пшеницю переважно для фуражних ці-

лей. Загалом, за експертними оцінками, країни ЄС споживають до 60 млн тонн фуражної пшениці на рік. Тому, для України цей ринок є надзвичайно перспективним. При цьому, незважаючи на досить невеликий обсяг квоти на експорт пшениці з України до країн ЄС в обсязі 950 тис. тонн із збільшенням до 1 млн тонн протягом 5 наступних років, Україна може розраховувати на квоту для третіх країн (до списку яких вона входить) за пільговою ставкою ввізного мита у 12 євро за тонну [5];

Ячмінь. Для постачання продукції понад встановлену квоту встановлюється імпортерне мито у розмірі 93 євро за тонну. У тексті Угоди особливо прописаний механізм торгівлі насінням соняшнику, яке для України є надзвичайно важливим, оскільки воно є сировиною для виробництва соняшникової олії; збільшення ж експортних поставок може призвести до зниження переробки продукції на вітчизняних підприємствах.

Угода про асоціацію дозволяє освоювати ринок країн ЄС вітчизняним компаніям, що займаються виробництвом, переробкою та реалізацією тваринницької продукції. Так, Україна може щорічно постачати на ринок країн ЄС: 12 тис. тонн яловичини; 20 тис. тонн свинини; 16 тис. тонн (із збільшенням протягом 5 років до 20 тонн) м'яса птиці; 1,5 тис. тонн (із збільшенням протягом 5 років до 3 тис. тонн) яєць; 8 тис. тонн (із збільшенням протягом 5 років до 10 тис. тонн) молока, вершків, згущеного молока та йогуртів; 1,5 тис. тонн (із збільшенням протягом 5 років до 5 тис. тонн) сухого молока; 1,5 тис. тонн (із збільшенням протягом 5 років до 3 тис. тонн) вершкового масла; 250 тис. тонн перероблених масляних продуктів; 5 тис. тонн (із збільшенням протягом 5 років до 6 тис. тонн) меду.

Водночас, на сири квот не встановлено, що дозволяє завозити необмежену кількість даного виду продукції з України до ЄС. Разом з тим, обсяги експорту переважної більшості тваринницької продукції з України до ЄС мізерні, у 2014 році вони становили (у кг): ВРХ – 0, свиней – 0, овець, кіз – 0, курей живих – 0; м'яса ВРХ (свіжого) – 366,9, м'яса ВРХ (мороженого) – 1187,14, свинини – 3170,7, баранини або козлятини – 128,7, м'яса та їстівних субпродуктів свійсь-

кої птиці – 447563,3, риби свіжої – 162,6, молока та вершків, незгущених та без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин – 10949,2, молока та вершків, згущених та з доданням цукру чи інших підсолоджувальних речовин – 25483,4, масла – 320,8, сирів всіх видів і кисломолочних сирів – 1279,3.

Слід відмітити, що експорт тваринницької продукції України до ЄС можна буде збільшити за рахунок використання тарифних квот тільки за умови, якщо вітчизняні експортери зможуть задовольнити вимоги ЄС щодо безпечності та стандартів якості продукції і відповідним чином сертифікувати продукцію. У найближчій перспективі заповнити встановлені квоти для тваринницької продукції буде проблематично, оскільки переважна більшість тварин утримується господарствами населення (станом на 1.07.2014 р. населенням утримувалось 71,6 % загальної чисельності ВРХ, у т.ч. корів – 77,7 %; свиней – 53,1 %, овець і кіз – 87,0 %), які не мають можливостей застосувати сучасні технології виробництва продукції, що зумовлює низьку її якість та невідповідність європейським санітарним нормам та стандартам.

Держава всебічно підтримує сільгоспвиробників. Упродовж останніх років діє система оподаткування, що включає в себе спеціальні режими оподаткування у вигляді фіксованого сільськогосподарського податку та акумуляції коштів податку на додану вартість. Зазначені режими існують як доповнення до прямої бюджетної підтримки. Така політика сприяє інвестиційній привабливості галузі, як для вітчизняних, так і іноземних інвесторів, забезпечує зростання валового внутрішнього продукту у галузях АПК та підвищує конкурентоспроможність продукції на світових ринках.

Для переважної більшості вітчизняних малих і середніх сільгоспідприємств також існують проблеми забезпечення відповідності власної продукції європейським стандартам, оскільки процеси гармонізації та адаптації законодавства у сфері технічного регулювання та санітарних і фітосанітарних заходів потребують не тільки тривалого часу, але й значних матеріальних ресурсів. Наприклад, сукупні витрати на адаптацію до

стандартів ЄС тільки м'ясної промисловості Польщі становили близько 2 млрд євро [6].

Вітчизняна продукція вже давно і остаточно завоювала прихильність українців і зараз її обирають до 90% наших співвітчизників. Тепер справа дійшла і до експорту на європейські ринки. Проте, загальновідомо, що в Європі жорстко поставлені питання якості і безпечності продукції харчування. Однак, не всі вітчизняні виробники сьогодні готові до такого жорсткого контролю.

Невідповідність української продукції європейським стандартам є суттєвою загрозою розвитку вітчизняного агропродовольчого сектору, оскільки стримує постачання продукції на ринки країн ЄС на період запровадження всіх необхідних технічних регламентів і отримання сертифікатів відповідності, призводить до зниження дохідності вітчизняних малих і середніх сільгоспприємств, а також до послаблення конкурентних позицій на внутрішньому ринку окремих видів української продукції порівняно з європейською, яка вже відповідним чином сертифікована.

Процес впровадження європейських та міжнародних стандартів безпеки та якості продуктів харчування (НАССР, ISO, EN, Кодексу Аліментаріус) у сфері агропромислового виробництва в Україні відбувається вкрай повільно.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, з 297 стандартів системи Кодексу Аліментаріус гармонізовано та знаходяться на стадії затвердження 30 стандартів [4].

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС, а також створення в рамках цієї Угоди Зони вільної торгівлі (ЗВТ) з Європейським Союзом є важливими чинниками розвитку аграрної галузі, оскільки для України відкриваються перспективи поступового освоєння ринку країн ЄС вітчизняними компаніями, підвищення рівня якості, безпечності, екологічних характеристик української продукції АПК, покращення стану продовольчої безпеки держави. Тому для України постає завдання вироблення механізмів державної політики щодо підвищення ефективності використання наявного потенціалу аграрного сектору економіки, його адаптації до нових умов, з урахуванням

можливих ризиків, які виникатимуть внаслідок лібералізації зовнішньоторговельних відносин з європейськими країнами [10, с. 85-88].

З метою мінімізації ризиків і використання можливостей для агропромислового комплексу внаслідок підписання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом необхідно реалізувати низку заходів державної аграрної політики, що не суперечитимуть принципам державної підтримки та регулювання аграрного ринку, передбачених угодою про асоціацію між Україною та ЄС, які забезпечать умови для підвищення конкурентоспроможності виробництва продукції АПК.

Зусилля слід сконцентрувати насамперед на:

прискоренні процесу впровадження європейських та міжнародних стандартів безпеки та якості продуктів харчування (НАССР, ISO, EN, Кодексу Аліментаріус) у сфері агропромислового виробництва;

розробленні системи моніторингу зовнішньоторговельних операцій з країнами ЄС як механізму оперативного реагування на кон'юнктурні зміни аграрного ринку;

сприянні розвитку дрібнотоварного сільськогосподарського виробництва, у т. ч. правовій регламентації діяльності особистих селянських господарств населення та розробленні механізму їх трансформування у фермерські господарства, що дасть змогу забезпечити інтеграцію особистих господарств населення у ринкові механізми функціонування аграрного сектору;

заохоченні кооперативного руху на селі, спрямованого на спільне ведення господарської діяльності окремими суб'єктами господарювання, що дозволить зменшити витрати на виробництво і реалізацію сільськогосподарської продукції.

Висновки. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, і передбачена Угодою гармонізація українського законодавства, зокрема, що стосується стандартів і вимог до безпеки продукції, дозволить підприємствам-представникам вітчизняної сільськогосподарської галузі значно розширити ринки збуту своєї продукції.

З урахуванням існуючих проблем, а також позитивного зарубіжного досвіду, видається доцільною реалізація заходів у контексті підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції АПК на європейському ринку за такими основними напрямками: гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію згідно зі стандартами ЄС; збільшення експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції; налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку; посилення кооперації господарств населення виробників сільськогосподарської продукції; налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами; використання позитивного досвіду країн ЄС у регулюванні ринку аграрної продукції в напрямі зміцнення конкурентоспроможності АПК.

Європейський ринок має свої стандарти і для того, щоб вийти на цей ринок, відповідати рівню безпеки і технічним умовам, нам необхідно провести необхідні зміни і в технічному регулюванні і у вимогах щодо безпеки продукції. Це дасть можливість не тільки на внутрішньому ринку підвищити

якість і безпеку товарів, але і дозволить вийти на інші ринки, не тільки на європейські, але й на ринки інших країн, що беруть стандарти ЄС

Україна розпочне реалізовувати експортний потенціал ще у більшому обсязі, якщо з боку держави буде відчуватися всіляка підтримка ринкової інфраструктури сільського господарства, зменшення тиску та створення штучних бар'єрів для безперервного ведення бізнесу в агросекторі. Це зробить можливим залучення необхідних інвестицій для технічного та технологічного оновлення аграрного сектору, формування кращої ціни на аграрну продукцію, а значить – буде зростати прибуток агровиробника та сільського господарства в цілому.

Європейський Союз – це невичерпне джерело досвіду функціонування ринкової соціально орієнтованої економіки та державного регулювання економічних процесів. Очевидно, саме тут Україна може отримати знання щодо розробки й реалізації результативної антимонопольної політики та недопущення надмірної концентрації ринку окремими його учасниками.

Список літератури

1. Галушко В.П. Економіка світового сільського господарства - К.: НАУ, 2006. - 514 с.
2. Нормативні витрати, ціни, баланси сільськогосподарської продукції в Україні та країнах світу / О.М. Шпичак, Ю.Я. Гапусенко, С.А. Станісевиц та ін.; За ред. О.М. Шпичака, Ю.Я. Гапусенка. - К.: ННЦ "ІАЕ", 2006. - 693 с.
3. Юрченко В.В. Продовольча безпека як умова збалансованого розвитку агропромислового комплексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.btsau.kiev.ua>
4. Сіренко Н.М. Нова роль сільського господарства в економічному розвитку країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.btsau.kiev.ua>
5. Органічне виробництво: має шанс подолати голод і глобальне потепління [Електронний ресурс] Український органік журнал «Organic UA». – Режим доступу: URL: <http://organic.ua>
6. Сучасні технології в АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.agro-business.com.ua/special-projects/high-technology-plants-breeding.html>
7. Можливості і застереження щодо наслідків уведення в дію положень Угоди про асоціацію між ЄС та Україною : наук. доп. /за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, чл.-кор. НААНУ Т.О. Осташко, д-ра екон. наук В.О. Точиліна ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів." – К., 2014. – 98 с.;
8. Шубравська О.В. Інтеграційні перспективи України: переваги і ризики для аграрного сектору / Шубравська О.В., Прокопенко К.О. // Економіка України. – 2014. – № 1. – С. 63-73.
9. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : Програма економічних реформ на 2010–2014 роки від 2 черв. 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>;
10. Бабенко А. Г. Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / А. Г. Бабенко // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 85-88.

Dorosh-Kizym M., Dadak O., Gachek T.

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S. Z. Gzhytsky

PROSPECTS OF AGRICULTURE UKRAINE IN CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

Summary. *Over the past three years, Ukraine finally consolidated its status of world leader in the production and export of agricultural products. As recognized experts, there is still great potential. However, one of the most important achievements of the past few years has been winning food market of the European Union. Following the*

Ukrainian grain in the European market on the shelves of European supermarkets there are foods labeled "Made in Ukraine". Europe is interested in our products, but this has its own inherent "rules."

Ukraine needs at least 2-3 years of hard work to get access to the European market for all types of agricultural products. And that hard work involves both taking the necessary legislation and, above all, - improving existing business practices.

For the successful solution of tasks of European integration of the agro industrial complex of Ukraine has enough preconditions: rich natural resources and export potential, significant human capital, increasing investment attractiveness, saved the village life and old traditions of agriculture.

Export potential of Ukrainian agricultural industry are endless, because the real wealth of our country is 32 million hectares of arable land and a third of the world's supply of black earth. Today about 25% of the gross domestic product account for the whole agricultural sector. Great natural and human resources is a real advantage to any state. It is important to properly allocate available resources and provide professional management and introduction of new technologies.

Keywords: *agriculture, export potential, innovative technology, marketing year, product quality, attractiveness, food market, national economy, the world market, agriculture, farming, imports, exports, consumption potential, the food problem, the idea of innovation, competitive products.*